

Forurenset grunn

Innholdsfortegnelse

Forurenset grunn

Publisert 12.04.2019 av Miljødirektoratet

Flere steder i Norge er det forhøyede konsentrasjoner av miljøgifter i jorda. Jorda forurennes når miljøgifter slippes ut eller graves ned.

Her ser du grunn som er forurenset av kreosot. Noen områder i Norge er så forurenset at planter ikke kan vokse der. Foto: Asplan Viak AS

Når forurenset jord graves opp må den leveres til deponi eller godkjent behandlingsanlegg.

TILSTAND

Nærmere 700 alvorlig forurensete lokaliteter

Gamle utslipp fra industri og annen næringsvirksomhet, og utlekking fra gamle avfallsfyllinger er de viktigste årsakene til forurensninger i grunnen.

Miljødirektoratet kjenner til rundt 7300 lokaliteter der det er forurensning i grunnen, eller mistanke om forurensning. I april 2019 var det registrert nærmere 700 lokaliteter med alvorlig forurensning (påvirkningsgrad 3) – det vil si lokaliteter hvor det er behov for å gjennomføre tiltak.

Kartet viser områder med forurenset grunn i Trondheim. Du kan zoome i kartet for å utforske nærmere, og klikke på de trekantede symbolene for å få opp mer informasjon. Eller du kan klikke på "Utforsk kart" for å se forurenset grunn i andre deler av landet.

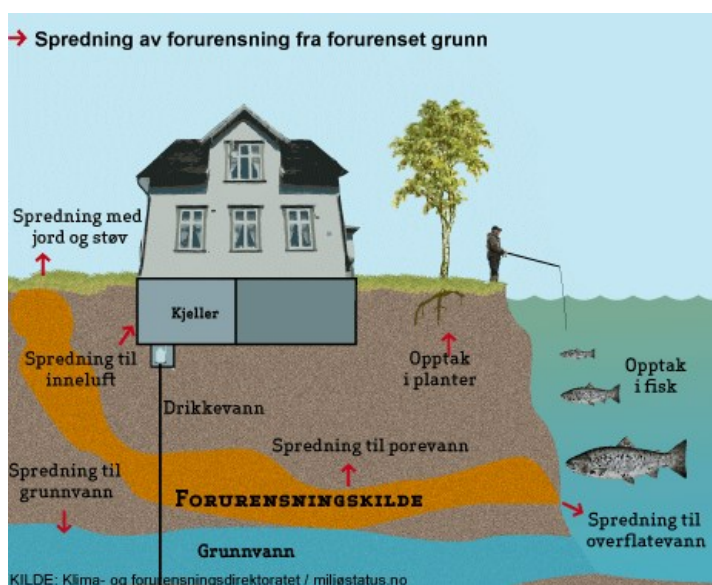
Miljødirektoratet har laget en database som gir oversikt over registrerte områder med forurenset grunn i Norge og på Svalbard. Her finner du opplysninger om beliggenhet, type forurensning, samt undersøkelser og tiltak (dersom det er utført på området).

KONSEKVENSER

Forurenset grunn kan spre farlige kjemikalier

Når miljøgifter havner i jorda, vil en del av dem bindes til jordpartikler. Selv om en del vil forsvinne etter hvert, gjennom nedbrytning, utvasking eller fordampning, vil jorda forbli forurenset dersom det hele tiden skjer en ny tilførsel av miljøgifter. I noen tilfeller kan også konsentrasjonen som er bundet opp i jorda øke.

Konsekvensene av dette vil avhenge av balansen mellom forurensningen som lekker ut i grunnen og det som vaskes ut, hva slags forurensning det er snakk om, type jord, mengde nedbør og hvilke organismer som lever i jordsmonnet.

Å bo eller oppholde seg på områder med forurenset grunn vil i mange tilfeller være forbundet med minimal risiko. Noen områder kan imidlertid være så forurenset at det er fare for at miljøgiftene spres i miljøet, og tas opp i næringskjedene.

Vi kan eksponeres for miljøgifter i grunnen når vi puster inn forurenset støv og gasser. Vi kan også eksponeres hvis vi er i direkte kontakt med jorda, eller spiser mat som er dyrket på området. Forurensningen kan også spre seg til grunnvannet, og gjøre at vi får i oss miljøgifter via drikkevann. Der grunnvann brukes som drikkevann er det derfor spesielt viktig å stanse spredning av forurensning fra jorda til grunnvannet.

Forurensning i grunnen kan føre til forurensning av nærliggende innsjøer og fjorder. Utlekking av miljøgifter fra områder med forurenset grunn gjør at flere kystområder i Norge er forurenset.

Forurensningen kan påvirke jorda slik at den mister sine viktige egenskaper i økosystemet. Dette kan føre til at planter og dyr ikke vil kunne leve der, eller til en endring i økologien i området.

Når grave- eller anleggsvirksomhet settes i gang i et forurenset område, kan det øke faren for at forurensningen spres. I noen tilfeller kan kontakt med forurensete masser medføre fare for helseskade. De som ønsker å bygge på forurenset grunn eller gjennomføre opprydningstiltak i slike områder, må derfor ta nødvendige hensyn for å forhindre spredning av forurensningen. De må også innhente tillatelse fra forurensningsmyndighetene.

TILTAK

Undersøkelser og oppryddning

Arbeidet med forurenset grunn i Norge har pågått i flere tiår. I overkant av 2600 grunnforurensningssaker er avsluttet, og oppryddingstiltak er gjennomført på store og alvorlig grunnforurensningslokaliteter. Viktige prosjekter som opprydding i forurenset barnehagejord er gjennomført.

Vi blir likevel ikke ferdige med arbeidet med forurenset grunn. Nye forurensete lokaliteter dukker ofte opp når industri legges ned og arealbruken endres. Vi får også stadig ny kunnskap om miljøgifter og bransjer, som gjør at vi avdekker flere områder med forurenset grunn. Grunnforurensning vil derfor være et problem vi må ta tak i og forholde oss til i uoverskuelig fremtid.

Behov for tiltak

Dersom kartlegging av en forurenset lokalitet viser at forurensningen kan spres i betydelige mengder til kystområder, eller andre viktige deler av miljøet, utløser dette behov for oppryddingstiltak. Det samme gjelder dersom forurensningen kan medføre en helseisiko.

Eksempler på tiltak kan være å fjerne all forurensningen, eller å dekke til eller isolere forurensningen der den ligger. Målet med tiltakene er å rydde opp i forurensningen, slik at den er akseptabel i forhold til den aktuelle arealbruken på eiendommen, og slik at risikoen for skade og ulempe på helse og miljø reduseres til et minimum.

Det stilles strengere krav til jorda i områder hvor folk bor og barn leker enn i industriområder, trafikkarealer og liknende.

Mistanke om forurensning

Sannsynligheten for å forurense grunnen vil for eksempel kunne være høy for en rekke bransjer som skipsverft, galvaniske bedrifter, gruver, brannøvingsfelt, gartnerier og bensinstasjoner (se oversikt over mulige forurensninger som kan ligge i grunnen etter ulike typer bransjevirkosomhet). Skytebaner har også ofte forurenset grunn i form av tungmetaller fra ammunisjonen som brukes.

Grunnen kan også være lettere forurenset på steder der det har pågått mye menneskelig aktivitet. Jorda i eldre og sentrale deler av de større byene er ofte forurenset, blant annet som følge av mye trafikk, bygge- og graveaktiviteter og at jord- og fyllmasser ofte er gjenbrukt flere ganger. I eldre tider var det heller ikke uvanlig å fylle igjen byggeproper med avfall. Tidligere branntomter kan også være forurenset.

Noen steder, blant annet i deler av Østlandet, er det såkalte syredannende bergarter i grunnen. Når det graves i slike områder kommer disse massene i kontakt med vann og luft, og gir sur avrenning. Den sure avrenningen har i tillegg ofte et høyt innhold av tungmetaller. Syredannende jord og berggrunn anses derfor som forurensning når de graves opp.

Skal det graves eller bygges på et forurenset område, eller på et sted der det er grunn til å tro at jorda kan være forurenset, kommer forurensningsforskriften kapittel 2 (om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider) til anvendelse. Dette utløser blant annet behov for undersøkelser og prøvetaking av grunnen i forkant av arbeidene. Mange nye forurensete lokaliteter blir oppdaget, kartlagt og ryddet opp i forbindelse med slike bygge- og gravetiltak.

Mer informasjon om gjeldende regelverk og prosedyrer ved undersøkelser og tiltak i forurenset grunn, hvilke myndigheter som håndterer hva, samt forurensers og grunneiers ansvar, finner du på Miljødirektoratets sider.